

The lived experience of traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships

Khatoon Mallahi¹ , Nadereh Sohrabi² , Siamak Samani³ , Sadrollah Khosravi⁴

1. Ph.D Candidate in General Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. E-mail: Khatoon.malahi1384@yahoo.com
2. Associate Professor, Department of General Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. E-mail: Sohrabi@iau.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Educational Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran. E-mail: Siamak.samani@iau.ac.ir
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Firoozabad Branch, Islamic Azad University, Firoozabad, Iran. E-mail: s.khosravi@iauf.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 06 August 2023
Received in revised form
02 September 2023
Accepted 12 October
2023
Published Online 22
December 2023

Keywords:
Parent-adolescent
relationship,
adolescents,
traumatic factors in
parent-adolescent
relationships

ABSTRACT

Background: Adolescence is a stage of the individual's life during which a young person experiences comprehensive changes and transformations in various aspects such as physical, cognitive, moral, behavioral, and more. One of the most influential factors in successfully navigating this period and acquiring desirable traits as a result of these changes is the family. Hence, it is essential to identify cognitive factors that can be detrimental to parent-adolescent relationships in order to provide strategies for improving relationships between adolescents and parents.

Aims: The aim of the current study was to investigate the lived experience of traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships.

Methods: The present research employed a mixed-methods exploratory approach. Purposeful sampling using expert network technique was utilized for qualitative data collection, involving 20 participants in interviews. The statistical population for the quantitative segment of the study encompassed all high school students in Shiraz. A total of 332 participants were selected through simple random sampling. The research tools included interviews and a researcher-developed questionnaire for both qualitative and quantitative segments. Qualitative data analysis involved open, selective, and theoretical coding, while quantitative data were analyzed using descriptive and inferential statistics. In the quantitative part of the research, confirmatory factor analysis and structural equation modeling were conducted using Smart PLS 3 software.

Results: The final results of the study, based on the interviews, demonstrated that traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships include: 1) Generational differences; parental perfectionism; parental unawareness; lack of parental understanding; divergent value systems; excessive mutual expectations; and perceptual distance between parents and adolescents. The results of the structural equation modeling indicated that trauma has a significant negative and inverse impact on the parent-adolescent relationship. However, the other factors did not show significant effects.

Conclusion: Based on the findings of this study, it can be said that identifying each of the traumatic factors in parent-adolescent relationships leads to the recognition of the underlying issues between parents and adolescents, thereby facilitating improvement.

Citation: Mallahi, Kh., Sohrabi, N., Samani, S., & Khosravi, S. (2023). The lived experience of traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships. *Journal of Psychological Science*, 22(130), 2117-2134. [10.52547/JPS.22.130.2117](https://doi.org/10.52547/JPS.22.130.2117)

Journal of Psychological Science, Vol. 22, No. 130, 2023

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.22.130.2117](https://doi.org/10.52547/JPS.22.130.2117)

✉ **Corresponding Author:** Nadereh Sohrabi, Associate Professor, Department of General Psychology, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
E-mail: Sohrabi@iau.ac.ir, Tel: (+98) 9176307130

Extended Abstract

Introduction

In the intricate web of human interactions, parent-adolescent relationships hold a profound significance in shaping individuals' emotional, psychological, and social development (Mastrotheodoros et al., 2019). The dynamic nature of these relationships, coupled with the challenges inherent to adolescence, often leads to a complex interplay of emotions, beliefs, and behaviors. While these interactions can be enriching and nurturing, they can also become sources of tension and distress. One critical yet understudied facet that profoundly influences the parent-adolescent dyad is the impact of traumatic cognitive factors (Mastrotheodoros, et al., 2020).

Trauma, often perceived as overt incidents like accidents or violent events, can also manifest subtly through cognitive mechanisms that shape perceptions, interpretations, and reactions within relationships (Van Lissa et al., 2019). These cognitive factors, which include distorted thought patterns, maladaptive beliefs, and unresolved emotional scars, play a pivotal role in how parents and adolescents perceive, process, and respond to each other's behaviors and emotions. Despite the burgeoning research on trauma and family dynamics, the nuanced exploration of how traumatic cognitive factors influence the lived experiences within parent-adolescent relationships remains a significant gap in the literature (Soenens, & Vansteenkiste, 2020; Ghorbankhani et al., 2021).

This paper aims to bridge this gap by delving into the intricate tapestry of traumatic cognitive factors within parent-adolescent relationships, unraveling the myriad ways in which these factors manifest and impact the relational landscape. By adopting a qualitative approach that centers on the lived experiences of both parents and adolescents, we seek to offer a comprehensive understanding of the underlying cognitive dynamics that shape these crucial relationships. Through this exploration, we hope to shed light on the complex interplay between individual cognitive processes, familial dynamics, and the broader socioemotional context in which parent-adolescent interactions unfold. The

multifaceted nature of this phenomenon requires an interdisciplinary lens, drawing upon insights from psychology, trauma studies, family therapy, and developmental science (Tung et al., 2019). By weaving together these perspectives, we can uncover the intricate connections between cognitive processes, emotional experiences, and relational outcomes (Dong et al., 2022). In doing so, we aspire to contribute to both theoretical advancements and practical interventions that can facilitate healthier and more constructive parent-adolescent relationships in the face of traumatic cognitive factors.

In the subsequent sections of this paper, we will review relevant literature to contextualize the intersections of trauma, cognitive factors, and parent-adolescent relationships. We will then outline the methodology employed in this study, emphasizing the qualitative approach and participant selection criteria. The findings of our research will be presented and discussed in detail, offering rich narratives and themes that illuminate the lived experiences of traumatic cognitive factors within these relationships. Finally, we will conclude by highlighting the implications of our findings for clinical practice, family interventions, and future research endeavors. In unraveling the lived experience of traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships, this paper seeks to deepen our understanding of the intricate mechanisms that shape these relationships, thus paving the way for more holistic and effective approaches to support families grappling with the aftermath of trauma.

Method

The present research employed a mixed-methods exploratory approach. Purposeful sampling using expert network technique was utilized for qualitative data collection, involving 20 participants in interviews. The statistical population for the quantitative segment of the study encompassed all high school students in Shiraz. A total of 332 participants were selected through simple random sampling. The research tools included interviews and a researcher-developed questionnaire for both qualitative and quantitative segments. Qualitative data analysis involved open, selective, and theoretical coding, while quantitative data were analyzed using

descriptive and inferential statistics. In the quantitative part of the research, confirmatory factor analysis and structural equation modeling were conducted using Smart PLS 3 software.

Results

Regarding the research question, seven factors were identified. Subsequently, in addressing the research question and utilizing the results from semi-structured interviews through a three-step coding

process, and drawing inspiration from both theoretical and empirical literature, the identified codes were categorized into 12 subthemes. The seven overarching themes are as follows: generational differences; parental perfectionism; parental unawareness; lack of parental understanding; divergent value systems; excessive mutual expectations; and perceptual distance between parents and adolescents.

Table 1. Validity and Reliability-Related Indices of Findings

Variable	AVE	(Composite Reliability)	(Cronbach's Alpha)
Generational Differences	0.585	0.875	0.823
Parental Perfectionism	0.542	0.853	0.783
Parental Unawareness	0.511	0.837	0.754
Divergent Value Systems	0.501	0.832	0.748
Excessive Mutual Expectations	0.540	0.823	0.715
Perceptual Distance between Parents and Adolescents	0.557	0.834	0.723
Lack of Parental Understanding	0.557	0.864	0.779
Parent-Adolescent Relationship	0.500	0.834	0.749

All reliability coefficients, both in composite reliability and Cronbach's alpha, are at an acceptable level. The recommended threshold for this value is above 0.70. Additionally, to assess the validity of each component, the Average Variance Extracted (AVE) index was calculated, with values of all components exceeding 0.50 and within the positive range, indicating satisfactory validity. Considering that R-squared (R²) is 0.537, it can be stated that it is at a moderate to high level. The Q² test indicates whether the predictive quality for confirming or rejecting the above hypotheses is present. The standard for this value is as follows: 0.2 is weak, 0.5 is moderate, and 0.35 is strong. According to the results of this study, the predictive quality of the research hypotheses is at a moderate level.

Moving on to assess the model quality, we turn to the Goodness-of-Fit (GoF) test. The standard for this value is as follows: 0.1 is weak, 0.5 is moderate, and 0.35 is strong. Based on the results of this study (0.564), the overall model quality is strong.

Conclusion

The aim of the present study was to examine the lived experience of traumatic cognitive factors in parent-adolescent relationships. The results of this research revealed that generational differences do not

significantly affect the parent-adolescent relationship. However, the impact of parental perfectionism, parental unawareness, divergent value systems, and excessive mutual expectations, perceptual distance between parents and adolescents, and lack of parental understanding on the parent-adolescent relationship was significant. These findings are consistent with the results of Keshavarz et al. (2020), who demonstrated that the central concept in the paradigmatic model of ineffective parenting style is influenced by underlying factors (personality traits, sociodemographic characteristics, marital conflicts, parental unawareness), alongside intervening factors (environmental stressors, peers, technology), and contextual factors (low family quality of life, dysfunctional family performance, adolescence, negative past experiences, adolescents' unawareness), resulting in the utilization of ineffective strategies and the emergence of behavioral, cognitive, and emotional issues in both parents and adolescents. The results also align with Javidi et al.'s findings (2015) that indicated a significant relationship between parent-adolescent conflict and psychological problems.

Several important conclusions can be drawn from the findings of this study:

Impact of Gender Differences on Parent-Adolescent Relationship: The results indicate that generational differences between parents and adolescents do not have a significant impact on their relationship. This suggests that both male and female parents interact with their children in similar ways, and these differences do not play a crucial role in these interactions.

Psychological Factors Influencing Parent-Adolescent Relationship: This research underscores the importance of psychological factors such as parental perfectionism (excessive expectations of themselves and their children), parental unawareness of the needs and issues of adolescents, divergent family value systems, unreasonable expectations of each other, disparities in perspectives and understanding between parents and adolescents, and lack of parental understanding of the needs and emotions of adolescents. These factors have a significant influence on the parent-adolescent relationship and interactions.

Suggestions for Improving Parent-Adolescent Relationship: The findings of this study can offer valuable insights to parents seeking to enhance their relationship with adolescents. For instance, parents can benefit from managing their expectations realistically, focusing on understanding the needs and emotions of their adolescents, and resolving differing viewpoints through dialogue and mutual understanding.

Importance of Parental Awareness of Adolescents' Needs and Emotions: The results highlight that parental unawareness of the needs and issues faced by adolescents can have a negative impact. It is crucial for parents to concentrate on better comprehending the feelings and necessities of their adolescents, as this can lead to a substantial improvement in their relationship.

In summary, the outcomes of this study indicate that the parent-adolescent relationship is intricately linked to psychological factors. Attending to these factors could greatly contribute to the enhancement of this relationship.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral thesis of the first author in the field of general psychology in the Faculty of Psychology of Islamic Azad University. In order to maintain the observance of ethical principles in this study, an attempt was made to collect information after obtaining the consent of the participants. Participants were also reassured about the confidentiality of the protection of personal information and the presentation of results without mentioning the names and details of the identity of individuals

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second were the supervisors and the third was the advisors.

Conflict of interest: the authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to appreciate the supervisor, the advisors, in the study.

تجربه زیسته عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان

خاتون ملاحی^۱، نادره سهرابی شگفتی^۲، سیامک سامانی^۳، صدراله خسروی^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی عمومی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.

۳. دانشیار، گروه روانشناسی تربیتی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

۴. استادیار، گروه روانشناسی، واحد فیروزآباد، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزآباد، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۵

بازنگری: ۱۴۰۲/۰۶/۱۱

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰

انتشار برخط: ۱۴۰۲/۱۰/۰۱

کلیدواژه‌ها:

ارتباط والد و نوجوان،

نوجوانان،

عوامل آسیب‌زا روابط والد و

نوجوان

زمینه: نوجوانی مرحله‌ای از چرخه زندگی فرد است که در طی آن یک جوان تغییرات و دگرگونی‌های همه‌جانبه جسمی، شناختی، اخلاقی، رفتاری و غیره را تجربه می‌کند. یکی از اصلی‌ترین عناصر مؤثر برای گذر از این دوران و کسب ویژگی‌های مطلوب در نتیجه این تغییرات، خانواده است. به همین دلیل ضرورت دارد تا عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان را شناسایی کرد تا بتوان راهکارهایی به منظور بهبود روابط بین نوجوانان و والدین ارائه کرد.

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی تجربه زیسته عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان بود.

روش: روش پژوهش حاضر آمیخته از نوع اکتشافی بود. نمونه‌گیری در بخش کیفی به صورت هدفمند و با تکنیک شبکه متخصصان انجام شد که ۲۰ نفر در مصاحبه شرکت کردند. جامعه آماری در بخش کمی تحقیق تمامی دانش‌آموزان متوسطه دوم در شهر شیراز بود که تعداد ۳۳۲ نفر به روش نمونه تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در بخش کیفی و کمی مصاحبه و پرسشنامه‌ی محقق ساخته است. تحلیل داده‌های بخش کیفی بر اساس کدگذاری باز، انتخابی و نظری بود و داده‌های بخش کمی با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. در بخش کمی پژوهش، از تحلیل عاملی تأییدی و مدل معادلات ساختاری در نرم‌افزار Smart PLS 3 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نهایی پژوهش بر مبنای مصاحبه‌ها نشان داد که عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان عبارتند از: (۱) تفاوت نسلی؛ کمال‌گرا بودن والدین؛ عدم آگاهی والدین؛ عدم درک والدین؛ نظام ارزشی متفاوت؛ توقعات بیش از حد از همدیگر؛ فاصله ادراکی والدین و نوجوانان. نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که عوامل بر ارتباط والد و نوجوان تأثیر منفی و معکوسی دارد. اما سایر عوامل تأثیر معناداری نداشتند.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت که شناسایی هر یک از عوامل آسیب‌زا روابط والد و نوجوان باعث می‌شود که ریشه‌های مشکلات بین والدین و نوجوانان شناسایی شود و در نتیجه بهبود یابد.

استناد: ملاحی، خاتون؛ سهرابی شگفتی، نادره؛ سامانی، سیامک؛ و خسروی، صدراله (۱۴۰۲). تجربه زیسته عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان. مجله علوم روانشناختی،

دوره ۲۲، شماره ۱۳۰، ۲۱۱۷-۲۱۳۴.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۲، شماره ۱۳۰، ۱۴۰۲. DOI: [10.52547/JPS.22.130.2117](https://doi.org/10.52547/JPS.22.130.2117)

© نویسنده‌گان.

مقدمه

از ویژگی‌های مشترک خانواده و سایر نظام‌های پیچیده این است که طی فرآیند تدریجی، تحول و تغییر نمی‌کنند بلکه بیشتر به صورت جهش‌های منقط دستخوش تغییر می‌شوند. در روانشناسی خانواده این فرآیند با عنوان چرخه زندگی خانواده شناخته شده است (دورایس و همکاران، ۲۰۱۹؛ کار، ۲۰۱۲). مرحله چهارم از شش مرحله چرخه زندگی خانواده از نظر کارتر و مک گلدریک (۱۹۸۸) «خانواده‌های دارای نوجوان» است. از خصوصیات آگاهی از چرخه زندگی خانواده، آشنایی با مشکلاتی است که در این مراحل خانواده درگیر آن می‌شود. در مرحله چهارم اصلی‌ترین مشکلات خانواده تعارض والدین با نوجوان است (گائو و همکاران، ۲۰۲۲؛ استینمتر و ساسمن، ۲۰۱۳). در خانواده‌هایی که مقاومت در برابر تغییرات بیشتر است به این تعارض‌ها به طور دردناکی دامن زده می‌شود (هارمس و رکورد، ۲۰۲۳؛ کار، ۲۰۱۲، گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۲) و بر اساس مفهوم علیت حلقوی، زمانی که والدین برای کنترل نوجوان در این مرحله اقدام می‌کنند و نوجوان اصرار بر نافرمانی و استقلال دارد، این تعارض‌ها شکل پیچیده و افزایشی به خود می‌گیرد. خانواده درمانگران وجود تعارض را جزء طبیعی مرحله چهارم چرخه خانواده می‌دانند، اما انعطاف‌ناپذیری و مقاومت خانواده به این نوع تغییرات را عامل مشکل‌ساز تلقی می‌کنند (مک‌کنا و همکاران، ۲۰۲۲؛ نیکولز، ۲۰۱۲). نشانه‌های تجربی وجود دارد مبنی بر اینکه والدینی که پیوندهای نزدیک با فرزندان خردسال خود دارند، آگاهی بیشتری از محل سکونت اوایل نوجوانی خود دارند، زیرا آن‌ها اقدامات خاصی را برای به دست آوردن آن انجام می‌دهند (دورایس و همکاران، ۲۰۱۹؛ قربانخانی و همکاران، ۱۴۰۱؛ کرنز و همکاران، ۲۰۰۱؛ فنگ و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، به نظر می‌رسد نوجوانانی که پیوندهای عاطفی نزدیکی با والدین خود دارند، تمایل بیشتری به افشای داوطلبانه اطلاعات مربوط به فعالیت‌های روزمره خود برای والدین خود دارند و از درگیر شدن در رفتارهای پرخطر خودداری می‌کنند (وینو و همکاران، ۲۰۰۹؛ مک‌کنا و همکاران، ۲۰۲۲؛ تیتون و یور، ۲۰۱۴). بنابراین، پیوندهای عاطفی نزدیک بین والدین و نوجوانان آن‌ها برای توسعه روابط والدین - نوجوان و کاهش درگیری نوجوانان در رفتارهای پرخطر مهم است. امروزه یکی از دغدغه‌های جاری والدین و روانشناسان، پرداختن به این مسأله است که چگونه می‌توان فرزندان را پرورش داد که سالم،

شاداب و موفق بوده و مطابق با هنجارهای خانوادگی و اجتماعی رفتار نمایند. دوران نوجوانی از جمله فعال‌ترین و هیجان‌آورترین اوقات در چرخه زندگی خانوادگی محسوب می‌گردد. چرا که سرشار از فراز و نشیب‌های متعددی است که در خانواده‌های مختلف به صورت گوناگون بروز می‌کند. ممکن است برخی خانواده‌ها در تعیین حد و حدود، تعریف روابط و مراقبت صحیح از هر یک از اعضای خانواده دچار مشکل باشند و برای برخی همه چیز بر وفق مراد باشد (گائو و همکاران، ۲۰۲۲؛ استینمتر و ساسمن، ۲۰۱۳). نوجوانان تنها عضو خانواده نیستند که دستخوش تغییرات مهم می‌شوند. خیلی از والدین در چهل سالگی عمر خود هستند و به ارزیابی مجدد زندگی خویش مشغولند. درحالی‌که نوجوانان با آینده‌ای نامتناهی و انتخاب‌های زیاد مواجه هستند، والدین آن‌ها باید به این واقعیت فکر کنند که امکانات‌شان در حال محدود شدن است. فشارهایی که هر یک از دو نسل با آن‌ها مواجه هستند، در جهت مخالف یکدیگر عمل کنند. والدین اغلب نمی‌توانند درک کنند که چرا فرزند نوجوان آن‌ها دوست دارد از فعالیت‌های خانواده فرار کند تا با دوستانش باشد و نوجوانان نمی‌توانند بفهمند که والدین می‌خواهند اعضای خانواده تا جایی که امکان دارد دور هم باشند، زیرا مرحله مهم زندگی بزرگسال، یعنی پدر و مادری کردن، طولی نمی‌کشد که به پایان می‌رسد. علاوه بر این، والدین و نوجوانان مخصوصاً نوجوانانی که در اوایل این دوره هستند، از نظر سن مناسب برای واگذار کردن مسئولیت‌ها و امتیازها، نظیر کنترل بر پوشاک، درس‌های مدرسه، و بیرون رفتن با دوستان اختلاف زیادی دارند. والدین معمولاً می‌گویند نوجوان هنوز برای این نشانه‌های استقلال آمادگی ندارند، درحالی‌که نوجوانان معتقدند این امتیازها خیلی وقت پیش باید به آن‌ها داده می‌شد (دویرس و همکاران، ۲۰۱۹).

در باب علت‌شناسی این مشکلات، عوامل زیادی مطرح شده که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به ناتوانی والدین در مدیریت رفتار کودک و تعامل منفی والد - نوجوان اشاره کرد (گائو و همکاران، ۲۰۲۲). عوامل بسیاری در ایجاد مشکلات بین والدین و فرزندان نقش دارند (هن و همکاران، ۲۰۲۳). از جمله این عوامل می‌توان به عوامل گسترش رسانه‌های جدید، توسعه آموزش، دسترسی به اطلاعات، رشد فردگرایی، تغییر گروه مرجع و پیدایش ارزش‌ها (فنگ و همکاران، ۲۰۲۲)، تغییرات زیست‌شناختی و روانشناختی مربوط به بلوغ، رشد شناختی نوجوان، خودمختاری و استقلال

کننده‌ی سلامت‌روان فرزندان است. بر اساس نتایج این پژوهش، می‌توان چنین استنباط کرد که چگونگی ادراک از سبک فرزندپروری والدین و هوش هیجانی مادر یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر سلامت‌روان فرزندان است.

حسن‌نژاد و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی «رابطه بین سبک فرزندپروری والدین و کنش‌های اجرایی فرزندان» در میان والدین کودکان مدارس ابتدایی ناحیه ۶ مشهد پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که بین سبک اقتدار‌گرایانه و کنش‌های اجرایی فرزندان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که بین شیوه‌های فرزندپروری مستبدانه و سهلگیرانه رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.

مومن (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی «رابطه بین سبک‌های ارتباطی و کمال‌گرایی والدین با سلامت‌روان فرزندان» در میان دانش‌آموزان دبیرستانی (پایه اول، دوم و سوم تحصیلی) در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۹۴ شهر داراب پرداختند. نتایج نشان داد که بین سبک‌های ارتباطی جهت‌گیری گفت و شنود با نشانه‌های جسمانی، اضطراب، اختلال در کارکرد اجتماعی، افسردگی و سلامت‌روانی رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که بین سبک هم‌نمایی با نشانه‌های جسمانی، اضطراب، اختلال در کارکرد اجتماعی، افسردگی و سلامت‌روانی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

سونگ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان «اثرات میانجی رابطه والد - کودک بر ارتباط بین بذررفتاری دوران کودکی و علائم افسردگی در نوجوانان» نشان دادند که بذررفتاری در دوران کودکی با رابطه والد - کودک به طور معنی‌داری و با علائم افسردگی همبستگی مثبت معنی‌داری داشت ($P < 0/001$). تأثیر غیرمستقیم رابطه والد - کودک ۲۰/۶۰ درصد از کل تأثیر بین بذررفتاری دوران کودکی و علائم افسردگی در همه پاسخ‌دهندگان را به خود اختصاص داد و بر اساس جنسیت (پسر، ۱۷ درصد؛ دختر، ۲۵/۲۳ درصد) و وضعیت تک‌فرزند (تک‌فرزند، ۱۵/۶۱٪) متفاوت بود. فرزند با خواهر و برادر، ۲۳/۴۹٪. علاوه بر این، تأثیر غیرمستقیم مدل میانجی‌گری بر اساس جنسیت و وضعیت تک‌فرزندی تعدیل شد.

ماسیوا و لیچویا (۲۰۱۶) در پژوهشی به مطالعه‌ی تأثیرات روانی الگوهای خانواده بر حادثه پرخاشگری مرتبط با کودکان پیش‌دبستانی پرداختند. محققان این مطالعه را با استفاده از ابزارهای تحقیقاتی روانشناختی مختلف

طلبی نوجوان، سبک دلبستگی نوجوان، گروه همسالان، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، دوستی‌های دوران نوجوانی، سبک‌های فرزندپروری، تعارض زناشویی، خانواده، سبک حل تعارض والدین و نوجوان، مهارت‌های ارتباطی والدین و نوجوان و ویژگی‌های شخصیتی والدین و نوجوان (میرمان و همکاران، ۲۰۱۷)، اختلاف در ادراک، پیچیده شدن مسائل هویتی، جنسیت، انتخاب‌های زندگی و پیشرفت، تغییر در ارتباط و قدرت، تغییر در دلبستگی، ارزش‌ها، بهره‌کشی والدین و خودمحوری نوجوانان را از عوامل نوجوان می‌دانند. همچنین سبک فرزندپروری والدین، تعارضات زناشویی، ویژگی‌های ارتباطی، ویژگی‌های شخصیتی، عملکرد خانواده، تجارب خانواده (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۲) اشاره کرد.

برخی از متخصصان معتقدند که اکثر مشکلات رفتاری نوجوانان منعکس‌کننده شرایط پیچیده بین فردی اعضای خانواده به‌ویژه والدین می‌باشد. به عبارت دیگر، وجود مشکلات رفتاری در نوجوان نشان‌دهنده روابط معیوب اعضای خانواده با یکدیگر و با روش تربیتی نادرست والدین و تعاملات معیوب آنان با فرزندان ارتباط تنگاتنگی دارد (طهماسیان و همکاران، ۱۳۹۶). اگر والدین مشارکت خوبی با فرزندان خود نداشته باشند و بر کار آن‌ها به‌طور مناسب نظارت نکنند، طبیعی است که این ضعف در ایفای نقش و ابعاد والدگری با افزایش مشکلات رفتاری کودکان رابطه مستقیم دارد (میرمان و همکاران، ۲۰۱۷).

کریمی و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر روابط بین نسلی (شکاف) جوانان شهرستان سنج» نشان دادند که شبکه اجتماعی می‌تواند بر روی روابط بین نسلی و همچنین شکاف بین نسلی تأثیر مستقیم داشته باشد و هنجارها و ارزش‌های نوینی خلق کند. فتحی‌خراسانی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی «رابطه‌ی ادراک از سبک‌های فرزندپروری والدین و هوش هیجانی مادران با سلامت‌روان فرزندان» را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر در حال تحصیل در پایه‌ی هشتم بود که از این بین ۱۲۸ دانش‌آموز در شهر بیرجند همراه با مادران‌شان به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد هوش هیجانی بار - آن، مقیاس ادراک از سبک‌های فرزندپروری رایبیز، و پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (۲۸ سؤال) استفاده گردید. نتایج نشان داد که ادراک از سبک فرزندپروری والدین و همچنین هوش هیجانی مادران پیش‌بینی

آورنده این آسیب‌ها پرداخته‌اند. در واقع می‌توان گفت که شناسایی عوامل شناختی آسیب‌زا تعامل والدین - نوجوان، می‌تواند به ارائه راهکارهای مناسب در زمینه کاهش این پدیده کمک کند تا بستری مناسب برای پرورش و همچنین حل تعارضات والدین و نوجوان فراهم کند. همچنین انجام این پژوهش به دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان این حوزه کمک می‌کند که با مدنظر قرار دادن تعاملات والدین - نوجوان و شناسایی آسیب‌های شناختی آن بتوانند عوامل کلیدی و مؤثر در بهبود تعاملات والدین - نوجوان را تشخیص داده و با استفاده از آن عوامل، موجبات توجه به تعاملات والدین - نوجوان و ابعاد آن را فراهم آورند. از این رو، سؤال اصلی پژوهش این است که عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان کدام‌اند و آیا داده‌های حاصل، در قالب مدل مفهومی قابل تبیین است؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر با توجه به هدف از نوع تحقیقات کاربردی بود. همچنین، تحقیق حاضر از نظر چگونگی گردآوری داده‌های مورد نیاز، در گروه «تحقیق آمیخته اکتشافی»^۱ طبقه‌بندی می‌شود. پژوهش حاضر به روش متوالی اکتشافی انجام شد، بر مبنای این راهبرد، ابتدا داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل شد و متعاقب آن داده‌های کمی گردآوری و تحلیل گردید. یافته‌های تحلیل کیفی شکل دهنده و اثرگذار بر بخش کمی می‌باشند، بنابراین در پژوهش حاضر اولویت به گردآوری و تحلیل داده‌های کیفی داده شده است. این طرح پژوهش هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که پژوهشگر می‌کوشد به کشف و فهم عمیقی از پدیده بپردازد و درصدد تعمیم یافته‌ها به نمونه‌ای بزرگ‌تر است. بنابراین در این پژوهش، ابتدا داده‌های کیفی گردآوری و تحلیل می‌شوند، سپس در مرحله دوم، داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شوند و در نهایت، هر دو تحلیل کیفی و کمی، یکجا مورد تفسیر قرار می‌گیرند.

همچنین از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. با توجه به ماهیت پژوهش کیفی و همچنین ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق (مصاحبه بدون ساختار) از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. در این پژوهش از نوجوانان و والدین و همچنین متخصصانی که در زمینه مورد پژوهش

انجام دادند که عبارت است از تجزیه و تحلیل پژوهش روانشناختی با تمرکز بر آموزش، مشاهده، مکالمه و آزمون‌ها (به عنوان مثال این روش‌های طراحی شده است، نقاشی حیوانی که وجود خارجی ندارد، آزمون دست‌واگنر، تجزیه و تحلیل ارتباط خانواده‌ای. ج. ایدمیلر و یوستیتسکیس؛ روش ریاضی‌وار پردازش داده‌ها). نتایج مطالعه نشان داد که تحصیلات خانواده راه را برای پرخاشگری کودکان پیش‌دبستانی هموار می‌کند که به عنوان خصوصیت شخصیتی خود را بروز می‌دهد و توسعه و تقویت می‌شود. این موضوع نیاز واقعی به تشخیص و اصلاح دارد.

آنگلا و همکاران (۲۰۱۶) پژوهشی تحت عنوان بررسی ارتباط طولی میان انسجام خانواده، نظارت والدین و پرخاشگری فیزیکی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که میان عملکرد خانواده و پرخاشگری فیزیکی نوجوانان رابطه منفی معناداری وجود دارد، اما به این موضوع که آیا این روابط ممکن است از نظر قومیت تفاوت داشته باشند یا نه، کمتر توجه شده است. تنوع قومیتی ممکن است برای هدف قرار دادن برنامه‌های پیشگیری برای جوانان و خانواده‌های خاص مهم باشد. مطالعه مورد نظر از داده‌های نمونه پروژه چندبخشی پیشگیری از خشونت جوانان در معرض خطر بالا (پرخاشگری افزایش یافته) استفاده کرد. شرکت‌کنندگان شامل ۲۳۲۱ دانش‌آموز متوسطه در معرض خطر بالا بودند (۶۵٪ مرد، ۷۰٪ آفریقایی - آمریکایی، ۱۵٪ اسپانیایی). نتایج نشان داد که انسجام خانواده بیشتر در جوانان اسپانیایی به طور قابل توجهی ارتباط منفی با خشونت فیزیکی دارد و نظارت والدین تنها برای جوانان آمریکایی - آفریقایی ارتباط منفی با پرخاشگری فیزیکی دارد. یافته‌های پژوهش به اهمیت توسعه‌ی مداخلات خانوادگی حساس از نظر فرهنگی اشاره می‌کند تا از پرخاشگری فیزیکی در مدارس متوسطه، جلوگیری شود.

در تمامی پژوهش‌های علمی، توجه به تعامل والدین و فرزند، امری ضروری و غیرقابل انکار می‌باشد که بایستی مورد توجه قرار گیرد. با مرور پیشینه و بررسی پژوهش‌هایی که بخشی از آن‌ها در این پژوهش ارائه شده‌اند، ویژگی بارز این تحقیق در نظر گرفتن دلایل مختلف آسیب‌زا روابط والدین - نوجوان (از جنبه‌های شناختی) است که تحقیقات انجام گرفته در داخل و خارج از کشور اغلب به بررسی وضعیت و نحوه تعامل والدین و نوجوان پرداخته‌اند و کمتر به آسیب‌شناسی و دلایل شناختی به وجود

¹. exploratory mixed method

استفاده شد که برای تمامی خرده مقیاس‌ها بالای ۰/۷ برآورد گردید و در بازه ۰/۷۱ الی ۰/۹۱ در تغییر بود.

یافته‌ها

نتایج بدست آمده از آمار جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان در خصوص جنسیت نشان می‌دهد که از گروه متخصصان ۸ نفر (۲۴/۲) از پاسخ دهندگان مرد و ۵ نفر (۱۵/۲) از پاسخ دهندگان زن می‌باشند. نتایج همچنین نشان داد که از گروه والدین ۷ نفر (۲۱/۲ درصد) از پاسخ دهندگان مرد و ۳ نفر (۹/۱ درصد) از پاسخ دهندگان زن و همچنین از گروه نوجوانان ۶ نفر (۱۸/۲ درصد) از پاسخ دهندگان پسر و ۴ نفر (۱۲/۱ درصد) از پاسخ دهندگان دختر می‌باشند.

تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه منجر به شکل‌گیری ۳۲۵ کد اولیه، ۷ مقوله اصلی عنوان گردید.

عمده‌ترین عوامل آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان کدامند؟

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، در ارتباط با این سؤال پژوهش عمده‌ترین عوامل آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان شناسایی شد. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به سؤال پژوهش و با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۷ مقوله فرعی دسته‌بندی شده است. همان‌گونه که در جدول (۱) ملاحظه می‌شود مقولات هفت‌گانه عبارتند از: تفاوت نسلی؛ کمال‌گرا بودن والدین؛ عدم آگاهی والدین؛ عدم درک والدین؛ نظام ارزشی متفاوت؛ توقعات بیش از حد از همدیگر؛ فاصله ادراکی والدین و نوجوانان.

تجارب و مشکلاتی داشته‌اند، به‌عنوان جامعه آماری استفاده شد. حجم نمونه در مرحله کیفی با توجه به سطح اشباع بوده است. در نهایت از ۲۰ نفر از نوجوانان مصاحبه به عمل آمد. جامعه آماری در بخش کمی تحقیق تمامی دانش‌آموزان متوسطه دوم در شهر شیراز بود که تعداد آن‌ها ۲۶۹۷۰ نفر بود و از میان آن‌ها ۳۳۲ نفر به روش نمونه تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در بخش کیفی و کمی مصاحبه و پرسشنامه‌ی محقق ساخته می‌باشد. برای بررسی روایی محتوایی پرسشنامه در پژوهش از متخصصان مدیریت بهره گرفته شده است. برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز از آلفای کرونباخ استفاده شده که مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌های بخش کیفی بر اساس کدگذاری باز، انتخابی و نظری بود و داده‌های بخش کمی با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. در بخش آمار توصیفی مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از آزمون کولومگروف - اسمیرنوف برای نرمال بودن داده‌ها، تحلیل عاملی تأییدی از طریق نرم‌افزار Smart PLS 3 استفاده شد.

(ب) ابزار

به منظور گردآوری داده‌ها در فاز کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. مبنای ساخت پرسشنامه پژوهش حاضر، شاخص‌های عوامل آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان در مرحله کیفی پژوهش که در الگوی مفهومی ارائه شده است، می‌باشد. در واقع، ساختار اصلی پرسشنامه همان مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های الگوی مفهومی پژوهش می‌باشد. در این راستا، تلاش شد که اکثر گویه‌ها مستقیماً از متن مصاحبه‌ها استخراج شود. همچنین، از متون تخصصی مربوطه و ادبیات پژوهش برای تکمیل پرسشنامه کمک گرفته شد. پرسشنامه پژوهش حاضر با توجه به طیف لیکرت ۵ درجه‌ای طراحی و اجرا گردید. عوامل اصلی در پرسشنامه شامل شکاف نسلی؛ کمال‌گرا بودن والدین؛ عدم استقلال به نوجوانان؛ مقایسه فرزندان؛ عدم آزادی عمل؛ عدم ارتباط صحیح با نوجوان؛ عدم اعتماد به نوجوان؛ سرزنش نوجوانان؛ عدم آگاهی والدین؛ شرایط نایمن؛ والدین مستبد؛ نظام ارزشی متفاوت؛ شرایط مالی والدین؛ درگیری بیش از حد والدین؛ عدم پذیرش متقابل؛ ویژگی‌های شخصیتی خاص نوجوانان؛ مشکلات ارتباطی؛ مشکلات خانوادگی و تغییرات خلقی است. برای پایایی از ضریب آلفای کرونباخ

جدول ۱. دسته‌بندی کدهای شناسایی شده در قالب مقولات فرعی

مقوله بندی	کدهای باز
تفاوت نسلی	رشد پدر و مادر در دنیای متفاوت از فرزندان؛ نگاه قدیمی و سنتی به نوجوانان؛ تفاوت عقیده والدین با فرزندان؛ ارتباطات به روز و جهانی نوجوانان؛ سیر کردن در دنیای خود؛ غرغر کردن سر مسائل جزئی؛ تفاوت دنیای والدین و نوجوانان؛ تفاوت دیدگاهی طرفین؛ عدم درک دنیای نوجوانان؛ دوگانگی بین والد و نوجوان در تفکر و نگرش‌ها؛ عدم درک دنیای مجازی از سوی والدین؛ فاصله معنادار نسلی بین والدین و نوجوانان؛ عدم درک متقابل والدین؛ عدم آگاهی از دنیای نوجوانی از سوی والدین؛ تفاوت دنیای نوجوانان با والدین؛ توجه بیش از حد نوجوانان به فضای مجازی؛ تحت تأثیر جهان و دنیای امروز بین المللی؛ عدم آگاهی از دنیای نوجوانان؛ فاصله سنی والدین و نوجوانان؛ متفاوت بودن دنیای والدین با نوجوانان؛ تفاوت فکر و اندیشه والدین با نوجوانان
کمال‌گرا بودن والدین	توقع بیجا از فرزندان؛ سخت‌گیری بیش از حد؛ توقع بیش از اندازه از نوجوانان؛ توقعات نامناسب و نابجا از نوجوانان؛ سخت‌گیری بیش از حد پدر یا مادر؛ انتظارات بیش از حد از نوجوانان؛ سخت‌گیری‌های بی‌خود؛ توقع بیش از حد از نوجوانان؛ توجه به نکات منفی و عدم توجه به جنبه‌های مثبت
عدم آگاهی والدین	انجام دادن همان کارهای ممنوعه برای بچه‌ها توسط والدین؛ روش تربیتی نامناسب و غلط والدین؛ نقص در تربیت و روش فرزند پروری؛ افکار بیهوده والدین در مورد فرزندان؛ عدم آگاهی والدین در ابعاد مختلف؛ عدم مطالعه و علم کافی برای تربیت فرزندان
نظام ارزشی متفاوت	تفاوت در افکار و عقاید؛ نگرش متفاوت والدین و نوجوانان؛ دنیای متفاوت والدین و نوجوانان؛ تفاوت دنیای سنتی و دیال مدرن؛ تفاوت افکار و اعتقادات و ارزش‌های والدین با نوجوانان؛ ایجاد فاصله بین والد و نوجوان؛ عدم درک دنیای فرزندان؛ همسو نبودن با والدین در ابعاد مختلف؛ تفاوت دیدگاه والدین و نوجوانان نسبت به زندگی؛ تفاوت در نگرش‌ها و اعتقادات و ارزش‌ها با والدین؛ نظام اعتقادی و ارزشی خاص خودشان
توقعات بیش از حد از همدیگر	پرتوقع بودن والدین نسبت به فرزندان؛ پافشاری مصرانه نوجوانان روی نظرات خود؛ خواسته‌های بیجا؛ طلبکار بودن؛ پرتوقع بودن نوجوانان نسبت به درخواست‌ها از والدین؛ مقایسه کردن زندگی خود با دیگران؛ احساس کمبودهای مختلف کردن؛ درخواست‌های زیاد داشتن
فاصله ادراکی والدین و نوجوانان	وجود اختلاف و تعارض بین والدین و فرزندان؛ تفاوت نسل‌ها؛ تفاوت اعتقادات و نگرش‌ها؛ تفاوت اهداف والدین و نوجوانان؛ تفاوت سلاقی والدین و نوجوانان؛ تفاوت ارزش‌ها؛ اختلاف در نظام ارزشی؛ فاصله ادراکی والدین و نوجوانان؛ تفاوت ارزش؛ تفاوت سلاقی؛ تفاوت نسل‌ها؛ عدم درک متقابل از فرهنگ زمانی حاکم بر دو نسل؛ تفاوت سنی بین والدین و فرزندان؛ تضاد والدین و نوجوانان؛ تفاوت سلیقه؛ تفاوت در نظام ارزشی؛ تفاوت ارزش‌ها؛ تفاوت اهداف؛ تفاوت آرزوها؛ مقایسه سلیقه‌ها؛ تفاوت اعتقادات
عدم درک والدین	عدم درک والدین از نوجوانان؛ عدم توجه به لذت نوجوانان؛ عدم درک فرزندان؛ درک نشدن از سوی والدین؛ عدم درک و حمایت عاطفی از سوی والدین؛ عدم درک والدین از مسایل روز جامعه؛ عدم درک متقابل بین والد و نوجوان؛ عدم درک خواسته‌های نوجوانان؛ عدم توجه به سلائق نوجوانان؛ عدم درک نوجوانان؛ عدم درک والدین

دیگه پیر بودند و حال و حوصله من و با من بودن را هم ندارند. ضمناً ما اصلاً اجازه شوخی کردن هم به ما نمی‌دهند و اگر خودشان هرجوری خواستند شوخی می‌کنند و مشکلی نیست ولی اگر ما این کار را کردیم که کلی دعوا می‌شویم (م ۶).

کمال‌گرا بودن والدین: کمال‌گرایی باوریست که در آن باید تمام کارها را به شیوه‌ای وسواسی و کامل انجام داد و غیر از آن مورد قبول فرد نیست. این افراد (چه والد باشند و چه کودک) فشار دائمی برای حرکت به سمت اهداف غیرقابل دستیابی در دوران خود احساس می‌کنند و ارزش خودشان را با کارایی خودشان و دستاوردهای‌شان می‌سنجند. کمال‌گرایی یکی از ویژگی‌های والدین است که با تلاش برای کامل و بی‌نقص بودن و تعیین معیارهای بسیار عالی و افراطی برای خود و فرزندان‌شان تعریف می‌شود و گرایش به رفتارهای ارزیابانه و انتقادی در آن‌ها به شدت به چشم می‌خورد. پدر و مادران فکر می‌کنند اینکه مداوم توصیه و پند به بچه‌ها می‌دهند صحیح است در صورتی که فقط ما را دچار استرس و اضطراب

در ارتباط با سؤال تحقیق پژوهش هفت عامل شناسایی شد. بنابراین، در ادامه پاسخگویی به سؤال پژوهش و با استفاده از نتایج مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته طی سه مرحله کدگذاری و نیز با الهام از ادبیات نظری و تجربی موضوع، کدهای شناسایی شده در ۱۲ مقوله فرعی دسته‌بندی شده است. مقولات هفت‌گانه عبارتند از: تفاوت نسلی؛ کمال‌گرا بودن والدین؛ عدم آگاهی والدین؛ عدم درک والدین؛ نظام ارزشی متفاوت؛ توقعات بیش از حد از همدیگر؛ فاصله ادراکی والدین و نوجوانان.

شکاف نسلی: والدین من، اصلاً من را نمی‌بینند چرا که فاصله سنی آن‌ها با من زیاد است و دیگه اصلاً نمی‌تونند به من اهمیت بدهند و یا صحبتی داشته باشند، چون دنیای ماها و فاصله سنی ما متفاوت است و اینکه توقع بیش از حدی از من دارند و می‌گویند تو باید از همه بهتر باشی و موفقیت را در این می‌بینند و همه‌اش هم می‌گویند دختر که نباید بلند بخندد، دختر که نباید بیرون برود، دختر که نباید این لباس‌ها را بپوشد، دختر که نباید این چیزها را بخورد و... و از همه مهم تر وقتی من را بدنیا آوردند آن‌ها

می‌کنند و فضای ناآرامی را در منزل برای ما ایجاد می‌کنند تا جایی که خانه فضای دلنشینی برای ما نخواهد بود و کاش والدین به این درک برسند که ما هم می‌توانیم تصمیماتی برای خودمان بگیریم و فضای انتخاب کردن و مدیریت کردن را به ما بدهند و اینقدر بیش از اندازه نگران ما نباشند، چرا که اگر ما خودمون تجربه نکنیم به خطرات آن مسئله پی نمی‌بریم (م ۱۷).

عدم آگاهی والدین: مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید «بعضی از والدین روش تربیت‌شون تخریب ما نوجوانان است و بی‌احترامی کامل به ما و حق هر رفتاری را به خودشون در برابر ما می‌دهند و حال و روز ما را نمی‌فهمند و اصلاً به نوجوانان اعتماد و ایمان ندارند و می‌گویند این‌ها هنوز هیچی نمی‌فهمند و عاقل نشدند. ضمناً خیلی هم تبعیض بین بچه‌ها قایل هستند و به من ایراد زیادی می‌گیرند و می‌گن تو همه‌اش سرت توی گوشی است، آخه من که نمی‌تونم از خونه بیرون برم و تفریح دیگه‌ایی هم که نداریم کلاس و درس هم که همه‌اش نمی‌تونه باشه و یک مواقعی که با دوستانم با گوشی ارتباط برقرار می‌کنیم هم که مورد اعتراض والدین هستیم و وقتی هم می‌آیم که در بین جمع خانواده باشیم که کسی یا قبول مون نداره و یا هر کسی داره فیلم خودش می‌بیند و یا کار خودش را می‌کنه، پس ما چکار کنیم - که باید دنیای ما را درک کند و بفهمد که ما چی می‌خواهیم و چی می‌گیم. من احساس می‌کنم اصلاً» برای والدین مهم نیستیم، چرا که اگر مهم بودیم به ما اهمیت می‌دادند نه به حرف مردم، چون هر کاری می‌کنیم، می‌گن مردم چه فکر می‌کنند» (مصاحبه شماره ۱).

توقعات ادراکی بیش از حد از همدیگر: مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید «یکی از مشکلاتی که در ارتباط بین والدین و فرزندان وجود دارد و باعث می‌شود که در ارتباط بین آن‌ها مشکلی پیش بیاید، این باشد که فرزندان معمولاً علت هر مشکل را والدین می‌دانند و کمتر خود را مسئول رفتارهای خود می‌دانند. این نوجوانان معمولاً فک می‌کنند که وظیفه والدین می‌دانند که در هر شرایطی نیازهای آن‌ها را برآورده کنند» (مصاحبه شماره ۸).

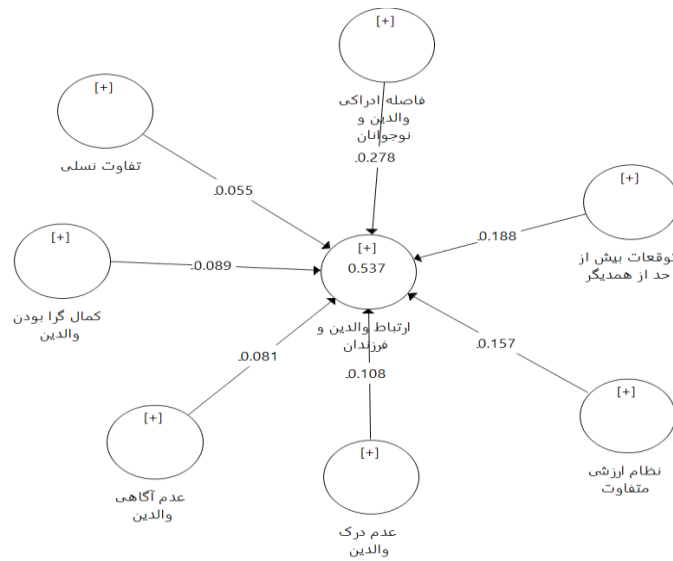
نظام ارزشی متفاوت: مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید «من در مورد فرزندم می‌بینم که یک رابطه خوب و مناسب بین ما وجود ندارد و هر کاری می‌کنم باز هم دچار مشکل و فاصله می‌شویم. همچنین متفاوت بودن افکار و نگرش و عقاید ما والدین با نوجوانان در دنیای امروزی خودش ایجاد چالش می‌کند» (مصاحبه شماره ۱).

عدم درک والدین: مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید «از نظر من خانواده‌ها از کودکی بچه‌ها را در فضایی کاملاً بسته بزرگ می‌کنند و در نهایت چون سخت‌گیری‌های خارج از حد و نرمال دارند باعث می‌شود که نوجوانان احساس خفه‌گی کنند و یا در غیاب والدین با دوستان نااهل دوستی و رفاقت کنند چون وقتی یک کسی را محدود و زندانی کردی فکر می‌کنند دنیای بیرون از فضا جذابیت خاص خودش را دارد و تشنه رفتن به آن فضاها می‌باشد ولی اگر والدین از ابتدا همراه و همسو با فرزندان خود باشند و آزادی عمل را بهشون بدهند دیگه آن‌ها خوب و بد را به مرور یاد می‌گیرند و می‌فهمند که چه چیزی خوب است و چه چیزی بد. و یک اشکال دیگه‌ایی در خانواده‌ها وجود دارد که اصلاً والدین اجازه حرف زدن به نوجوانان و فرزندان را نمی‌دهند و مدام آن‌ها را سرکوب می‌کنند و یا سرزنش و همین باعث عقده در وجود نوجوانان می‌شود» (مصاحبه شماره ۶).

فاصله ادراکی والدین و نوجوانان: مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه می‌گوید «اعتقادات و نگرش‌ها متفاوت است و ما هر چقدر هم ارزش‌ها و اعتقاداتمون کم‌رنگ هم شده باشد ولی هنوز هم به یکسری چیزها مثل نماز - روزه - عبادت - حجاب اعتقاد داریم ولی نوجوانان این تفکر را ندارند بخصوص در جامعه کنونی که دیگه هیچ شده یکی از مشکلات در بین خانواده‌ها و ارتباط بین والدین و فرزندان وجود اختلاف و تعارض بین والدین و فرزندان می‌باشد که امکان دارد به ایجاد فاصله بین آن‌ها و همچنین کم‌رنگ شدن ارتباط عاطفی بین آن‌ها می‌گردد و مشکلات بین والدین و فرزندان را بیشتر می‌کند. همچنین این امر باعث می‌شود که فرزندان خودشان را کمتر با والدین صمیمی بدانند و احساس صمیمیت کمتری داشته باشند و به دوستان یا همسالان خود آن‌ها به صورت نادرست گرایش پیدا می‌کنند.» (مصاحبه شماره ۲).

یافته‌های بخش کمی

همان‌طور که در جدول ۲ پیداست تمامی ضرایب پایایی هم در شاخص پایایی مرکب و هم در ضریب آلفای کرونباخ از سطح مطلوبی برخوردار هستند. سطح مطلوب پیشنهاد شده برای این مقدار بالاتر از ۰/۷ است. همچنین برای بررسی روایی هریک از مؤلفه‌ها، شاخص AVE برآورد گردید که مقدار تمامی مؤلفه‌ها در این شاخص بیش از ۰/۵ و در محدوده مثبت است که نشان از روایی مطلوب است.

نمودار ۱. مدل معادلات ساختاری در حالت تخمین ضرائب مسیر

جدول ۲. شاخص‌های مرتبط با روایی و پایایی یافته‌ها

متغیر	AVE	پایایی ترکیبی (Composite Reliability)	آلفای کرونباخ (Cronbach's Alpha)
تفاوت نسلی	۰/۵۸۵	۰/۸۷۵	۰/۸۲۳
کمال‌گرا بودن والدین	۰/۵۴۲	۰/۸۵۳	۰/۷۸۳
عدم آگاهی والدین	۰/۵۱۱	۰/۸۳۷	۰/۷۵۴
نظام ارزشی متفاوت	۰/۵۰۱	۰/۸۳۲	۰/۷۴۸
توقعات بیش از حد از همدیگر	۰/۵۴۰	۰/۸۲۳	۰/۷۱۵
فاصله ادراکی والدین و نوجوانان	۰/۵۵۷	۰/۸۳۴	۰/۷۳۳
عدم درک والدین	۰/۵۵۷	۰/۸۶۲	۰/۷۹۹
ارتباط والد و نوجوان	۰/۵۰۰	۰/۸۳۱	۰/۷۴۳

جدول ۳. نتایج ضریب مسیر و معناداری و کیفیت مدل تأثیر متغیرهای پژوهش بر همدیگر

اثر سازه	به سازه (تأثیر مستقیم)	R ²	آزمون ارتباط پیش‌بین (Q2)	آزمون کیفیت کلی مدل
تفاوت نسلی				
کمال‌گرا بودن والدین				
عدم آگاهی والدین				
نظام ارزشی متفاوت	روابط والد و نوجوان	۰/۵۳۷	۰/۳۹۶	۰/۵۶۴
توقعات بیش از حد از همدیگر				
فاصله ادراکی والدین و نوجوانان				
عدم درک والدین				

این پژوهش، کیفیت پیش‌بینی فرضیه‌های پژوهش تأثیر می‌گذارد، در حد متوسط است.

حال برای تأیید کیفیت مدل به سراغ آزمون Gof می‌رویم. استاندارد این مقدار به شرح زیر است:

با توجه به این که $R^2 = 0/537$ است، می‌توان گفت که در سطح متوسط به بالا قرار دارد. آزمون Q^2 بیان می‌کند که آیا کیفیت پیش‌بینی ما برای رد و یا تأیید فرضیه‌های بالا هست یا نه. استاندارد این مقدار به شرح زیر است: این مقدار $0/2$ ضعیف، $0/15$ متوسط و $0/35$ قوی است. با توجه به نتایج

این مفروضه که هر یک از عوامل شناختی شناسایی شده بر ارتباط والد و نوجوانان تأثیر دارد نتایج در جدول ۴ ارائه شده است.

این مقدار ۰/۱ ضعیف، ۰/۱۵ متوسط و ۰/۳۵ قوی است. با توجه به نتایج این پژوهش (۰/۵۶۴)، کیفیت کلی مدل، در حد قوی است. برای بررسی

جدول ۴. ضرایب مسیر و آماره t (تأثیر هر یک از عوامل شناسایی شده بر ارتباط والد و نوجوانان)

اثر سازه	به سازه (تأثیر مستقیم)	ضریب مسیر	مقدار t	سطح معنی‌داری
تفاوت نسلی		-۰/۰۵۵۰	۱/۱۱۶	۰/۲۵۶
کمال‌گرا بودن والدین		-۰/۰۸۹	۱/۹۸۶	۰/۰۴۶
عدم آگاهی والدین		-۰/۰۸۱	۱/۹۷۱	۰/۰۴۸
نظام ارزشی متفاوت	ارتباط والد و نوجوانان	-۰/۱۵۷	۳/۱۳۷	۰/۰۰۰
توقعات بیش از حد از همدیگر		-۰/۱۸۸	۳/۴۴۹	۰/۰۰۰
فاصله ادراکی والدین و نوجوانان		-۰/۲۷۸	۵/۱۳۲	۰/۰۰۰
عدم درک والدین		-۰/۱۰۸	۲/۱۰۴	۰/۰۴۱

تجارب ناخوشایند گذشته و ناآگاهی نوجوانان بر راهبردهای والدین و نوجوانان تأثیر می‌گذارد که حاصل آن به کارگیری راهبردهای ناکارآمد و ایجاد مشکلات رفتاری، شناختی و عاطفی والدین و نوجوانان است. نتایج همچنین با یافته‌های جاویدی و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد که در پژوهشی نشان دادند که بین تعارض والد - نوجوان و مشکلات روانشناختی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که تفاوت‌های جنسیتی بین والدین و نوجوانان تأثیر قابل توجهی بر ارتباط آن‌ها ندارد. به عبارت دیگر، والدین مرد و زن به طرز مشابهی به فرزندان خود رفتار می‌کنند و این تفاوت‌ها نقش مهمی در تعاملات خانوادگی ندارند.

اما در این تحقیق، عوامل دیگری مورد بررسی قرار گرفته‌اند که می‌توانند تأثیر مهمی بر رابطه والدین و نوجوانان داشته باشند. این عوامل شامل مواردی همچون کمال‌گرایی والدین (که به معنای داشتن توقعات بیش از حد از خود و فرزندان است)، عدم آگاهی والدین از نیازها و مشکلات نوجوانان، تفاوت‌های در نظام ارزشی خانواده، توقعات نامنتقی از یکدیگر، اختلافات در دیدگاه و درک مسائل میان والدین و نوجوانان، و عدم درک والدین از نیازها و احساسات نوجوانان می‌باشند.

بنابراین، این تحقیق نتیجه می‌دهد که در ارتباط والدین و نوجوانان، تفاوت‌های جنسیتی تأثیر چندانی ندارند، اما عواملی نظیر کمال‌گرایی، نظام ارزشی، توقعات، درک و آگاهی نوجوانان والدین تأثیر زیادی دارند. این نتایج می‌توانند به والدین کمک کنند تا بهترین راهکارها را برای ایجاد

این فرضیه پژوهش تأثیر هر یک از یک از عوامل شناسایی بر ارتباط والد و نوجوان را آزمون می‌کند. طبق آماره t تأثیر تفاوت نسلی بر ارتباط والدین و نوجوان در خارج از بازه زمانی ۱/۹۶- و ۱/۹۶ نمی‌باشد لذا به همین منظور تأثیر هر یک از متغیرها بر ارتباط والد و نوجوان در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌داری ندارد. اما تأثیر کمال‌گرا بودن والدین، عدم آگاهی والدین، نظام ارزشی متفاوت، توقعات بیش از حد از همدیگر، فاصله ادراکی والدین و نوجوانان، عدم درک والدین بر ارتباط والد و نوجوانان معنی‌دار بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تجربه زیسته عوامل شناختی آسیب‌زا در روابط والد و نوجوان بود. نتایج این پژوهش نشان داد که تفاوت نسلی بر ارتباط والدین و نوجوان تأثیر معنی‌داری ندارد. اما تأثیر کمال‌گرا بودن والدین، عدم آگاهی والدین، نظام ارزشی متفاوت، توقعات بیش از حد از همدیگر، فاصله ادراکی والدین و نوجوانان، عدم درک والدین بر ارتباط والد و نوجوانان معنی‌دار بود. نتایج این پژوهش با یافته‌های کشاورز و همکاران (۱۳۹۹) همخوانی و مطابقت دارد که در پژوهشی نشان دادند مقوله محوری مدل پارادایمی سبک فرزندپروری ناکارآمد والدین است که تحت تأثیر شرایط علی (ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های جمعیت - شناختی، تعارضات زناشویی، ناآگاهی والدین) قرار دارد و در کنار شرایط مداخله‌گر (عوامل استرس‌زای محیطی، دوستان و فناوری) و شرایط زمینه ای (سطح پایین کیفیت زندگی خانواده، عملکرد ناقص خانواده، بلوغ،

ارتباط سالم با نوجوانان خود پیدا کنند و درک بهتری از نیازها و احساسات آن‌ها داشته باشند.

بر اساس تحقیق و مصاحبه انجام شده با نوجوانان، اکثر آن‌ها اذعان داشتند که با پدر و مادر خود مشکل دارند و این مشکلات از جانب والدین می‌باشد و اینکه دنیای پدر و مادر با دنیای نوجوانان تفاوت دارد و شیوه و رفتاری که با نوجوانان دارد، باعث می‌شود که مسائل و مشکلات عمده‌ای در روابط بین والدین و نوجوانان پیش بیاید. نشانه‌های تجربی وجود دارد مبنی بر اینکه والدینی که پیوندهای نزدیک با فرزندان خردسال خود دارند، آگاهی بیشتری از محل سکونت اوایل نوجوانی خود دارند، زیرا آن‌ها اقدامات خاصی را برای به دست آوردن آن انجام می‌دهند. علاوه بر این، به نظر می‌رسد نوجوانانی که پیوندهای عاطفی نزدیکی با والدین خود دارند، تمایل بیشتری به افشای داوطلبانه اطلاعات مربوط به فعالیت‌های روزمره خود برای والدین خود دارند و از درگیر شدن در رفتارهای پرخطر خودداری می‌کنند. بنابراین، پیوندهای عاطفی نزدیک بین والدین و نوجوانان آن‌ها برای توسعه روابط والدین - نوجوان و کاهش درگیری نوجوانان در رفتارهای پرخطر مهم است. خانواده، مهم‌ترین کانون تأمین‌کننده نیازهای روانی فرزند است. زیرا در این سن به دلیل اینکه مستقل می‌شوند خیلی راحت (یا تحت تأثیر محیط‌اند یا دوست دارند با هم سن و سال‌هاشان باشند و دوست دارند وقت بیشتری را در بیرون از خانه بگذرانند. پس باید اصل ما این باشد که اینقدر فضای خانه و خانواده سرشار از امنیت و آرامش و حتی جذابیت باشد. من با نوجوانم حرف مشترکی داشته باشم من با نوجوانم شوخی کنم، من نوجوانم را دعوت کنم بیای نظر بده. (اما می‌خواهیم برویم تعطیلات هفته آینده مسافرت؛ سرعین برویم یا کوه‌رنگ. اینکار را انجام بدهیم یا آن کار را یا چیدمان خانه بکنواخت شده تو فکر می‌کنی چه تغییری باید بدهیم؟ همه این‌ها باعث می‌شود که او امنیت روانی داشته باشد. تمام تلاش پدران و مادران مسئول و آگاه، باید بر این اصل باشد که فضای خانه و خانواده سرشار از امنیت و آرامش باشد.

تفاوت بین والدین و نوجوانان با توجه به اهمیت آن در جامعه ایران، از جمله مباحثی است که در دهه‌های اخیر مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است. جامعه ایران در دهه‌های اخیر در جریان تحولات فرهنگی و اجتماعی وسیعی قرار گرفته است. این تحولات به ویژه در خانواده‌ها چشمگیر بوده است. یکی از مهم‌ترین تحولات، برجسته‌تر شدن تفاوت‌های

ارزشی میان فرزندان و والدین است که موجب شده خانواده‌ها در معرض چالش‌های جدی قرار گیرند. چالش‌هایی که به نظر می‌رسد شکل سنتی خانواده را زیر سؤال برده است.

عدم ارتباط مهم‌ترین مسئله از مشکلات نوجوانان با والدین است. بسیاری از والدین نوجوانان خود را بد اخلاق، بی‌ادب و مخالف می‌دانند. والدین اغلب تمایل دارند به حریم خصوصی نوجوان خود نفوذ کنند. نوجوانان اغلب از چنین رفتاری ناراحت می‌شوند و تمایل دارند که بیشتر سرکشی خود را نشان دهند. تفاوت‌های موجود در انسان‌ها، بیانگر این نکته است که پدر و مادر باید به فرزندان خود مطابق روحیه، علایق، توانمندی‌ها، استعدادها و ویژگی‌های فرزند خود رفتار کنند. ما وقتی هم سن و سال شما بودیم. با مشکلاتی خوشحال می‌شدیم. حالا الان باید فلان چیز را برای شما بگیریم، «به نوجوانان اعتماد کنید. به آن‌ها اجازه بدهید در مورد امور تصمیم‌گیری کنند.» آن‌ها هم شبیه ما بودند اما در دنیایی مدرن‌تر، سخت‌تر، سردتر، از لحاظ حوزه ارتباطی. بدترین کاری که ما می‌توانیم انجام بدهیم مقایسه کردن است. در هر سنی مقایسه کردن بد است و این کار در نوجوانی بدترین کار است. اگر کودک را با دیگری مقایسه کنیم چون او چارچوب ندارد او ناراحت نمی‌شود ولی وقتی نوجوان را با دیگری مقایسه می‌کنید بزرگسال می‌شوند و می‌توانند تجزیه و تحلیل کنند، عصبانی می‌شوند و غالباً می‌فهمند به چه دلیل او را مقایسه کرده‌اید. برای نوجوان خیلی سخت است که او را با کسی دیگر مقایسه کنید. هرگز توانایی‌ها و ضعف‌های فرزندی را با فرزند دیگر یا نوجوانی را با نوجوان دیگر مقایسه نکنند. نوجوانان و جوانان کنجکاوی که در پی کسب تجارب تازه هستند و می‌خواهند هویت خویش را روشن‌تر کنند، ولی ارتباط محکمی با خانواده و اقوام و همسالان خود ندارند، دچار احساس ناامنی می‌شوند. نوجوانی که گرفتار تردیدها و دودلی‌ها می‌شود، به گونه‌ای که گویا خودش، فرهنگش و ملیت خود را نمی‌شناسد و تصور قطعی و ثابت از خود ندارد دچار بحران هویت است که با یک نوع احساس پوچی، بی‌معناری، جامعه‌گریزی، جدایی از خویش و احساس بی‌قدرتی گریبان‌گیر است. بحران هویت نه تنها خود یکی از عوامل آسیب‌زای اجتماعی بلکه دارای پیامدهای منفی نیز می‌باشد. که عبارتند: بحران آسیب‌های اجتماعی از قبیل بحران اعتیاد، طلاق، بزهکاری و انواع انحرافات اجتماعی، از این جهت که سیستم کنترل درونی (فرد) و سیستم کنترل بیرونی (اجتماعی) دچار اضمحلال می‌شود و

فرد دچار یک نوع ناهنجاری و یا حتی بی‌هنجاری می‌گردد، فرار مغزها، بیکاری، آموزش و پرورش، از آن جهت که فرد را به لحاظ درونی دچار اضمحلال می‌کند و بی‌هدفی، رخوت، سستی و انزوا را بر او مستولی می‌سازد، مهاجرت و حتی محیط زیست، از آنجایی که محیط پیرامونی افراد را با مشکل مواجه کرده، امنیت روانی فرد را مضمحل می‌کند. از طرفی هویت دینی که ریشه در فطرت آدمی دارد، می‌تواند با تکوین و شکوفایی اش پیامدهای مثبتی در حوزه‌های فردی و اجتماعی به دنبال داشته باشد.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش این بوده است که داده‌ها از طریق خود اظهاری زوجین جمع‌آوری شده‌اند که این ممکن است نتایج پژوهش را به خاطر اثرات مطلوبیت اجتماعی تحت تأثیر قرار دهد، که در این تحقیق این محدودیت در مورد متغیرهای پژوهش صدق می‌کند. یکی از مشکلات پژوهش‌های آزمایشی و نیمه‌آزمایشی، بحث تعمیم‌پذیری است. از آنجا که جامعه آماری این پژوهش محدود به دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه دوم، ناحیه یک و دو شهر شیراز با توجه به ویژگی، آموزشی و تربیتی و اجتماعی آن بود، تعمیم نتایج این پژوهش به سایر دانش‌آموزان و همچنین در سایر مقاطع تحصیلی امکان‌پذیر نیست و یا با احتیاط باید صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به بررسی تأثیر پروتکل تدوین شده بر کاهش آسیب‌های روابط والدین و فرزندان در میان سایر دانش‌آموزان و سایر گروه‌های جامعه پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بعدی را بر اساس نمونه‌های بزرگ‌تر انجام شود. همچنین از دیگر پیشنهادها پژوهشی این است که در مطالعات آتی به بررسی سایر عوامل مؤثر بر کاهش آسیب‌های روابط والدین و فرزندان پرداخته شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی عمومی در دانشکده روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.
نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاوران که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

از یافته‌های این پژوهش می‌توان چند نتیجه مهم استخراج کرد: تأثیر تفاوت‌های جنسیتی در رابطه والدین و نوجوانان: نتایج نشان می‌دهند که تفاوت‌های نسلی بین والدین و نوجوانان تأثیر قابل توجه‌ای بر رابطه آن‌ها ندارد. این نتیجه می‌تواند به این معنا باشد که والدین مرد و زن به طرز مشابهی با فرزندان خود تعامل دارند و این تفاوت‌ها نقش مهمی در این تعاملات ندارند. عوامل روانشناختی مؤثر در رابطه والدین و نوجوانان: این پژوهش تأکید می‌کند که عواملی نظیر کمال‌گرایی والدین (توقعات بیش از حد از خود و فرزندان)، عدم آگاهی والدین از نیازها و مشکلات نوجوانان، تفاوت‌های در نظام ارزشی خانواده، توقعات نامنتظقی از یکدیگر، اختلافات در دیدگاه و درک مسائل بین والدین و نوجوانان، و عدم درک والدین از نیازها و احساسات نوجوانان تأثیر مهمی بر رابطه و تعاملات آن‌ها دارند. پیشنهادات به والدین برای بهبود رابطه با نوجوانان: نتایج این تحقیق می‌تواند به والدین کمک کند تا بهترین راهکارها را برای ایجاد ارتباط سالم با نوجوانان خود پیدا کنند. به عنوان مثال، برای بهبود رابطه با نوجوانان، والدین می‌توانند توقعات خود را در حد واقعی نگه دارند، به درک نیازها و احساسات نوجوانان بپردازند، و تلاش کنند تا اختلافات در دیدگاه را با دیالوگ و فهم مشترک حل کنند. اهمیت آگاهی والدین از نیازها و احساسات نوجوانان: نتایج نشان می‌دهد که عدم آگاهی والدین از نیازها و مشکلات نوجوانان می‌تواند تأثیر منفی داشته باشد. این نکته مهم است که والدین با تمرکز بر درک بهتر احساسات و نیازهای نوجوانان، می‌توانند بهبود چشمگیری در رابطه خود با آن‌ها داشته باشند.

به طور کلی، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط والدین و نوجوانان به عوامل روانشناختی مهمی وابسته است و توجه به این عوامل می‌تواند به بهبود این ارتباط کمک کند.

منابع

طهماسیان، کارینه؛ موتابی، فرشته؛ چیمه، نرگس؛ اناری، آسیه؛ اناری، رضوان و طاهری‌فر، زهرا. (۱۳۹۶). تحلیل وضعیت سلامت خانواده‌های ایرانی: مفهوم خانواده سالم، شناخت ویژگی‌های خانواده سالم ایرانی و عوامل آسیب‌زا از دیدگاه متخصصان، *مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه*، ۱۵ (۸)، ۶۴۱-۶۳۰.

<http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3127-fa.html>

فتحی خراسانی، دانیال؛ معنوی پور، هاجر؛ زارعی، عادل و متقی شکیب، زهرا (۱۴۰۰). رابطه‌ی ادراک از سبک‌های فرزندپروری والدین و هوش هیجانی مادران با سلامت روان فرزندان، *ششمین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره، شیروان*.

<https://civilica.com/doc/1279382/>

حسن‌نژاد، وحید؛ طحان، حسن و خوشرو، محسن (۱۴۰۰). رابطه بین سبک فرزندپروری والدین و کنش‌های اجرایی فرزندان، *اولین همایش ملی علمی دانشجویی روانشناسی، اردبیل*.

<https://civilica.com/doc/1314387/>

کریمی، آرزو؛ مقصودی، افشین و مقصودی، اسرین (۱۴۰۱). تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر روابط بین نسلی (شکاف) جوانان شهرستان سنندج، *دومین همایش ملی بهبود و بازسازی سازمان و کسب و کار، تهران*.

<https://civilica.com/doc/1542346/>

مومن، زهره (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین سبک‌های ارتباطی و کمال‌گرایی والدین با سلامت روان فرزندان، *هشتمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارآفرینی ایران، تهران*.

<https://civilica.com/doc/1316705/>

قربانخانی، مهدی؛ صالحی، کیوان و مقدم‌زاده، علی. (۱۴۰۰). تبعات شکل‌گیری فرهنگ ارزشیابی کاذب در مدارس ابتدایی: مطالعه‌ای پدیدارشناسانه. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۱۰ (۲)، ۲۶۱-۲۹۷.

<https://dori.net/dor/20.1001.1.2423494.1400.10.2.11.8>

قربانخانی، مهدی؛ صالحی، کیوان؛ خدایی، ابراهیم؛ مقدم‌زاده، علی و دهقانی، مرضیه. (۱۴۰۱). نظام نشانگرها برای سنجش آمادگی معلمی در دوره ابتدایی: یک مطالعه مرور نظام‌مند. *فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۱۰ (۱)، ۱۰۹-۱۲۵.

<https://doi.org/10.30473/etl.2022.61342.3646>

اسماعیل پناه‌املشی، زهرا؛ حسین خازنده، عباسعلی؛ اکبری، بهمن و مقتدر، لیلا. (۱۴۰۰). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰ (۱۰۲)، ۹۵۱-۹۳۹.

<http://psychologicalscience.ir/article-1-1120-fa.html>

مهبودی، مریم؛ امیری، شعله و مولوی، حسین. (۱۴۰۰). نقش میانجی تاب‌آوری در رابطه بین ابراز هیجان مثبت و منفی در خانواده با روان‌درستی روانشناختی نوجوانان. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰ (۱۰۲)، ۸۶۹-۸۷۸.

<http://dori.net/dor/20.1001.1.17357462.1400.20.102.1.8>

بهرامی، عاطفه؛ فاتحی‌زاده، مریم؛ عابدی، احمد و دیاریان، محمدمسعود. (۱۴۰۰). تدوین الگوی تعامل مؤثر والد - کودک ویژه کودکان پیش از دبستان (۴ تا ۶ سال): یک مطالعه کیفی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۰ (۱۰۳)، ۱۲۳۳-۱۲۱۳.

<http://dx.doi.org/10.52547/JPS.20.103.1213>

References

- Bahrami, A., Fatehizade, M., Abedi, A., & Dayarian, M. (2021). Developing a model of effective parent-child interaction for preschool children (4 to 6 age): A qualitative study. *Journal of Psychological Science*, 20(103), 1213-1233. (Persian) doi:10.52547/JPS.20.103.1213
- Carr, A. (2012). *Family therapy: Concepts, process and practice*. John Wiley & Sons.
- de Vries, D. A., Vossen, H. G. M., & van der Kolk-van der Boom, P. (2019). Social Media and Body Dissatisfaction: Investigating the Attenuating Role of Positive Parent-Adolescent Relationships. *Journal of youth and adolescence*, 48(3), 527-536. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0956-9>
- Dong, Q., Zhou, L., Wang, W., Wei, X., Pluess, M., & Ma, X. (2022). Development and Validation of the Chinese Version of the Highly Sensitive Child Scale: Understanding environmental sensitivity and depressive symptoms in adolescents. *Frontiers in psychiatry*, 13, 999150. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.999150>
- Esmaelpanah Amlashi, Z., Hosseinkhanzadeh, A. A., Akbari, B., & Moghtader, L. (2021). Psychometric properties of the parenting self-efficacy questionnaire (TOPSE). *Journal of Psychological Science*, 20(102), 939-951. (Persian) URL: <http://psychologicalscience.ir/article-1-1120-fa.html>
- Feng, Z., Diao, Y., Ma, H., Liu, M., Long, M., Zhao, S., Wu, H., & Wang, Y. (2022). Mobile phone addiction and depression among Chinese medical

- students: the mediating role of sleep quality and the moderating role of peer relationships. *BMC psychiatry*, 22(1), 567. <https://doi.org/10.1186/s12888-022-04183-9>
- Gao, Q., Zheng, H., Sun, R., & Lu, S. (2022). Parent-adolescent relationships, peer relationships, and adolescent mobile phone addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction. *Addictive behaviors*, 129, 107260. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2022.107260>
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2012). *Family therapy: An overview*. Cengage Learning.
- Han, Y., Qin, G., Han, S., Ke, Y., Meng, S., Tong, W., Guo, Q., Li, Y., Ye, Y., & Shi, W. (2023). Effect of Mobile Phone Addiction on Physical Exercise in University Students: Moderating Effect of Peer Relationships. *International journal of environmental research and public health*, 20(3), 2685. <https://doi.org/10.3390/ijerph20032685>
- Harms, M. B., & Record, J. (2023). Maltreatment, harsh parenting, and parent-adolescent relationships during the COVID-19 pandemic. *Current opinion in psychology*, 52, 101637. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101637>
- Henneberger, A. K., Varga, S. M., Moudy, A., & Tolan, P. H. (2016). Family Functioning and High Risk Adolescents' Aggressive Behavior: Examining Effects by Ethnicity. *Journal of youth and adolescence*, 45(1), 145–155. <https://doi.org/10.1007/s10964-014-0222-8>
- Ghorbankhani, M., Salehi, K., & Moghaddamzadeh, A. (2021). The Consequences of the Formation of Pseudo Evaluation Culture in Elementary Schools: A Phenomenological Approach. *Educational and Scholastic Studies*, 10(2), 261-297. (Persian). <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1400.10.2.1.8>
- Ghorbankhani, M., Salehi, K., Khodaie, E., Moghadazadeh, A., & Dehghani, M. (2022). A System of Indicators for Assessing the Teacher Readiness in Primary Education: a Systematic Review. *Research in School and Virtual Learning*, 10(1), 109-125. (Persian). <https://doi:10.30473/etl.2022.61342.3646>
- Kerns, K. A., Aspelmeier, J. E., Gentzler, A. L., & Grabill, C. M. (2001). Parent-child attachment and monitoring in middle childhood. *Journal of family psychology: JFP: journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43)*, 15(1), 69–81. <https://doi.org/10.1037//0893-3200.15.1.69>
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. J., & Branje, S. J. T. (2019). Coming Closer in Adolescence: Convergence in Mother, Father, and Adolescent Reports of Parenting. *Journal of research on adolescence: the official journal of the Society for Research on Adolescence*, 29(4), 846–862. <https://doi.org/10.1111/jora.12417>
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. J., & Branje, S. (2020). Parent-Adolescent Conflict across Adolescence: Trajectories of Informant Discrepancies and Associations with Personality Types. *Journal of youth and adolescence*, 49(1), 119–135. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01054-7>
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. J., & Branje, S. J. T. (2019). Coming Closer in Adolescence: Convergence in Mother, Father, and Adolescent Reports of Parenting. *Journal of research on adolescence: the official journal of the Society for Research on Adolescence*, 29(4), 846–862. <https://doi.org/10.1111/jora.12417>
- Mehboodi, M., Amiri, S., & Molavi, H. (2021). The mediating role of resilience in the relationship between positive and negative emotional expression in the family and adolescent psychological well-being. *Journal of Psychological Science*, 20(102), 869-878. (Persian) URL: <http://psychologicalscience.ir/article-1-949-fa.html>
- McKenna, S., Olsen, A., & Pasalich, D. (2022). Understanding Strengths in Adolescent-Parent Relationships: A Qualitative Analysis of Adolescent Speech Samples. *Journal of research on adolescence: the official journal of the Society for Research on Adolescence*, 32(3), 1228–1245. <https://doi.org/10.1111/jora.12684>
- Mirman, J. H., Durbin, D. R., Lee, Y. C., & Seifert, S. J. (2017). Adolescent and adult drivers' mobile phone use while driving with different interlocutors. *Accident; analysis and prevention*, 104, 18–23. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2017.04.014>
- Nichols, M. P. (2012). *Family Therapy: Concepts and Methods* (10th Edition) Boston: Pearson.
- Russo, M., Ollier-Malaterre, A., Kossek, E. E., & Ohana, M. (2018). Boundary management permeability and relationship satisfaction in dual-earner couples: The asymmetrical gender effect. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 1723. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01723>
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2020). Taking adolescents' agency in socialization seriously: The

phone addiction and sleep disorder. *Journal of affective disorders*, 305, 94–101.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.02.008>

- role of appraisals and cognitive-behavioral responses in autonomy-relevant parenting. *New directions for child and adolescent development*, 2020(173), 7–26.
<https://doi.org/10.1002/cad.20370>
- Song, L., Fang, P., Jiang, Z., Li, S., Song, X., & Wan, Y. (2022). Mediating effects of parent-child relationship on the association between childhood maltreatment and depressive symptoms among adolescents. *Child abuse & neglect*, 131, 105408.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105408>
- Tahmassian, K., Mootabi, F., Chimeh, N., Anari, A., Anari, R., & Taheri Far, Z. (2017). Situation analysis of Iranian families: Concept of healthy family and traumatic factors from the experts view. *Nursing and Midwifery Journal* 15(8), 630-641. (Persian). <http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3127-fa.html>
- Tilton-Weaver L. (2014). Adolescents' information management: comparing ideas about why adolescents disclose to or keep secrets from their parents. *Journal of youth and adolescence*, 43(5), 803–813. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-0008-4>
- Tung, I., Noroña, A. N., Morgan, J. E., Caplan, B., Lee, S. S., & Baker, B. L. (2019). Patterns of Sensitivity to Parenting and Peer Environments: Early Temperament and Adolescent Externalizing Behavior. *Journal of research on adolescence: the official journal of the Society for Research on Adolescence*, 29(1), 225–239.
<https://doi.org/10.1111/jora.12382>
- Van Lissa, C. J., Keizer, R., Van Lier, P. A. C., Meeus, W. H. J., & Branje, S. (2019). The role of fathers' versus mothers' parenting in emotion-regulation development from mid-late adolescence: Disentangling between-family differences from within-family effects. *Developmental psychology*, 55(2), 377–389.
<https://doi.org/10.1037/dev0000612>
- Vieno, A., Nation, M., Pastore, M., & Santinello, M. (2009). Parenting and antisocial behavior: a model of the relationship between adolescent self-disclosure, parental closeness, parental control, and adolescent antisocial behavior. *Developmental psychology*, 45(6), 1509–1519.
<https://doi.org/10.1037/a0016929>
- Zhang, J., Zhang, X., Zhang, K., Lu, X., Yuan, G., Yang, H., Guo, H., Zhu, Z., Wang, T., Hao, J., Sun, Y., Su, P., Yang, L., & Zhang, Z. (2022). An updated of meta-analysis on the relationship between mobile